

Följebrev Proposition 4:

Revidering av SFS Principprogram

Bakgrund

Under verksamhetsåren 1718 och 1819 har styrelsen arbetat med utveckling av SFS principprogram och ställningstaganden. Bakgrunden till arbetet är att det har identifierats att principprogrammet och ställningstagandena ibland står emot varandra, åsikterna är ofta olika konkreta och ibland är texterna osammanhängande. Därför har styrelsen valt att lägga fram ett principprogram som är koherent för att komma till ordning med problemet. Tanken är att övriga ställningstaganden kan uppdateras vid senare tillfällen för att lättare se till att de är i enlighet med principprogrammet som är det överordnade dokumentet. Styrelsen diskuterade även att göra om principprogrammet i grunden med helt ny struktur och innehåll men detta bedömdes som för tidskrävande och inte givande nog utifrån hur principprogrammet används.

Nedan redogörs för de föreslagna förändringarna. Observera att endast större förändringar och inte omformuleringar eller mindre tillägg omnämns. Ett färglagt dokument med alla förändringar följer motiveringarna.

Motiveringar till förslag på ändringar

1.1

- Ersätta “vision” med “idén” för att inte skapa en sammanblandning med den nya visionen som har tagits fram för SFS.
- Lägga till “beprövad erfarenhet” för gå i samklang med högskolelagen.
- Ta bort definition på användbar utbildning så att det definieras en gång enhetligt senare i dokumentet

1.3

- Lägga till “primära” för att tydliggöra att högre utbildning har fler syften än att ge människor möjlighet till utveckling, men det är den primära.

- Omformulera akademins huvudsakliga uppdrag till att vara mer allmängiltig. Allmänheten och individens utveckling kan aktualiseras genom demokrati, hållbarhet etc. men på den generella och mer omfattande nivån handlar det om att akademien ska främja allmänheten och individerna och inte särskilda kortsiktiga intressen hos arbetsmarknaden.

1.4

- Stryka delen om att akademien måste spegla befolkningssammansättningen i Sverige då det är svårt att veta hur denna mening ska tolkas. Meningen innan beskriver på ett bättre sätt att alla människor ska kunna vara delaktiga i akademien.
- Förtydliga att lärosätena inte bara ska arbeta med breddad rekrytering utan också breddat deltagande. Det finns olika skolor inom sektorn för hur dessa begrepp ska tolkas men vi gör bedömningen att dessa två är skilda begrepp och att båda är viktiga och bör således omnämnas.
- Omformulering “bemötandekoder” till “studentbemötande” mm. för att förtydliga innebörden och undvika upprepningar.
- Lägga till “kontinuerligt” för att tydliggöra att det är viktigt att vi kontinuerligt ser över vilka normer som styr och välkomnas inom akademien.

2.

- Omformulera stycket kring forskningsfinansiering för att tydliggöra vad vi vill att den ska uppnå. Det vi vill genom akademins finansiering är att den akademiska friheten och utbildningskvaliteten ska vara bra. Stark offentlig finansiering kan bidra till detta men behöver inte nödvändigtvis vara det enda sättet.
- Lägga till “icke-konkurrensutsatta” för att visa på att forskningsmedel distribueras bättre utan konkurrens. I skrivande stund har Sverige en väldigt stor proportion av konkurrensutsatta forskningsmedel; det finns inget belägg för att detta skulle leda till högre kvalitet utan snarare tvärtom eftersom det tar tid från självaste forskningen att söka konkurrensutsatta medel. Dessutom leder konkurrensutsatta medel till än minskade basanslag än vad som ges sken av på grund av de medfinansieringskrav som ofta medföljer.

2.2

- Omformulera mening om att forskare också ska vara lärare
- Lägga till “både från staten och inom lärosätet” för att tydliggöra att det finns resurstilldelningssystem från staten och så finns det dem inom lärosätena. Båda dessa måste fungera väl och verka för

att uppnå hög kvalitet. Mycket fokus har lagts på det nationella systemet men lärosäten kan själva välja hur de formar sina interna system och dessa påverkar i hög grad utbildningskvaliteten.

- Lägga till mening om att samtliga lärosäten ska ha system som meriterar pedagogisk skicklighet. Dessa system är någonting som SFS tidigare omnämnt, t.ex. i rapporten "SFS Studentens lärande i centrum". För att ge incitament till lärare och tydliggöra vad pedagogisk skicklighet är så är det av stor vikt att samtliga lärosäten ger meriteringsmöjligheter till undervisande personal avseende utbildningsarbete. Det viktiga är att kvaliteten och inte kvantiteten avseende utbildningsinsatserna bedöms vid befordran och anställning av undervisande personal.

2.3

- Rubriken ändras för att vara mer heltäckande.
- Det är viktigt att inte bara resultaten utan att också datan är tillgängliga för allmänheten. Detta är i linje med diskussionen om "open data".

2.4

- Ändra stycket om akademisk frihet till ett helt ny skrivelse. Det nuvarande stycket kring akademisk frihet är problematisk och svårtytt. Detta har lyfts av styrelsen såväl som under medlemsmöten. Stycket är helt omskrivet men tar avstamp i tidigare skrivelser samt rapporter om akademins frihet skrivna av högskoleverket (se t.ex. HSV 2005, Akademisk frihet i praktiken). Stycket ger nu en definition av akademisk frihet, som inte ska förvirras med frågan om lärosätenas autonomi, samt begreppet akademiskt ansvar. SFS vill se en balans av dessa två där den ena inte får ta över den andra enligt den nya skrivelsen. Stycket berör även förhållandet mellan de fyra huvudsakliga intressenterna av högre utbildning (studenterna, lärosätena, politiken, arbetslivet). För att akademien bäst ska kunna ta sitt akademiska ansvar måste detta ske i balans med akademisk frihet - alltså att studenter och forskare ska själva få förstå sin omgivning och söka kunskap. Väldigt mycket kan skrivas om akademisk frihet men skrivelsen är tänkt att innefatta de mest principiella punkterna.
- Lägga till "välförankrat" vid kollegialt beslutsfattande då sådan beslutsförelse inte nödvändigtvis behöver vara välförankrat men besluten tenderar att bli mycket bättre om de är det.
- Lägga till mening om lärosätenas fyra fundamentala system. Det finns forskning om lärosäten som är sprungen ut organisationsteori som anger att det finns ett antal system som bestämmer den långsiktiga interna styrningen av ett lärosäte. Det finns forskning om lärosäten som är sprungen ut organisationsteori som anger att det finns ett antal system som bestämmer den långsiktiga interna styrningen av ett lärosäte. Vill man på ett tidshållbart sätt ändra på ett lärosäte är det dessa system som måste förändras. Även om punktinsatser kan göra skillnad kommer dessa förändringar sina över tid om inte nya punktinsatser görs. Således är det viktigt att dessa system identifieras och nämns här för att tydliggöra att

deras påverkan. Det finns andra system som påverkar men dessa fyra är de viktigaste och mest konkreta.

2.5

- Tillägg om att det ska finnas lagar och regler gällande kårstatus som ger kårerna en rättssäker, tydlig och transparent process. Eventuellt kommer denna process ses över i framtiden och det är viktigt att SFS har principiella åsikter om dess utveckling.
- Tillägg om att det är viktigt att alla studentkårer erhåller möjlighet till kunskapsutveckling för att säkerställa ett välfungerande studentinflytande.
- Omformulering för att tydliggöra att kärnfrågor för studentkårerna är kvalitetsutveckling och inte kvalitetssäkring och att också lägga till studenternas välmående. Kvalitetssäkring är fortsatt viktigt men det man vill att det mynnar ut i är kvalitetsutveckling.

3.1

- Ta bort “mindre dräglig tillvaro” då det inte tillför någonting utöver lydelse gällande sämre livsvillkor.

3.2

- Ta bort stycket om ekonomisk trygghet då andemeningen i stycket beskrivs tidigare i stycke två under rubrik 3.1.

3.3

- Lägga till att god studieinformation även gäller för presumtiva studenter samt inte bara ska innefatta kvantitativa mått som vissa andra aktörer hävdar är tillräckligt för att ha god studieinformation. Risken med kvantitativa mått är att lärosätena optimerar efter dem och att de slutar vara representativa för utbildningskvaliteten (se “Goodharts law”). Kvantitativa mått kan ha en plats inom begreppet “god studieinformation” men det måste även finnas mer kvalitativ information.
- Ersätta “lärstilar” med “förutsättningar” då det saknas vetenskapliga belägg för att olika lärstilar faktiskt finns. Fokus ska ligga på att använda vetenskapligt förankrade pedagogiska metoder. Detta förtydligas också i sista stycket. Oberoende åsikter om lärstilar bör SFS ståndpunkt vara att utbildningar ska bygga på väl genomtänkta och vetenskapligt pedagogiskt förankrade upplägg.

4.1

- Omformulering för att tydliggöra att det är viktigt att en användbar utbildning möter ett samhälle i förändring och att den också tränar ett kritiskt förhållningssätt till omvärlden. Detta blir definitionen av en användbar utbildning enligt SFS och detta nämns även i tidigare rapporter (se “SFS Utbildningens användbarhet”)
- Omformulera för att tydliggöra att det finns flera saker som är unika med högre utbildning.
- Omformulering av stycket kring utbildningens användbarhet. Det tidigare stycket har lyfts som problematiskt av såväl styrelsen som medlemskårer. Frågor om utbildningens användbarhet och syftet med högre utbildning leder lätt till onödiga värderingskonflikter och den nya skrivelsen är tänkt att vara heltäckande och belysa den komplexitet som finns när det kommer till att utforma användbara utbildningar. I grunden måste lärosätena själva bestämma, i samråd med övriga parter, hur man på bästa sätt kan göra för att maximera utbildningens användbarhet.

Om det finns en tydlig och välkänd koppling till arbetslivet är det rimligt att diskussion sker med arbetslivets parter; självfallet kan detta även ske när en sådan koppling inte är identifierad men det blir inte lika självklart. Då det dock är svårt att täcka hela spektrat av alla arbetsmöjligheter en utbildning leder till är det svårt att få full representativitet från arbetslivet. Av denna anledning måste även lärosätena tillhandahålla information för vilka övergripande arbetsmöjligheter det finns. Exempelvis kan lärosäten informera om eget företagande och innovationskontor och inte bara driva att alla studenter på en utbildning ska jobba på t.ex. ett storföretag. Detta är inte en lätt fråga och i slutändan måste varje lärosäte själv bestämma hur detta görs på bästa sätt.

- Ta bort inkubatorer som exempel. Inkubatorer är inte nödvändigtvis dåliga men det är för detaljerat att nämna dem i ett principprogram. För mer tankar om detta se “SFS Utbildningens användbarhet”.

4.2

- Stryka “studenters” för att även väva in kunskaper om lärande generellt (högskolepedagogik är givetvis mest relevant men även skolpedagogik kan vara av betydelse) i läraktiviteterna.
- Stryka delen om lärstilar i enlighet med tidigare argumentation under rubrik 3.3. Att studenterna har olika förutsättningar och behövs nämnas också tidigare i dokumentet.

4.4

- Stryka delen om lärstilar i enlighet med tidigare argumentation under rubrik 3.3.
- Omformulera sista meningen för att tydliggöra att det handlar om progression mellan kurser inom program och att kopplingen ska synas i examinationen (inte bara i kursmål och läraktiviteter).

Fullständig text med tillägg i gult och strykningar i rött

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Idén SFS vision om kunskapssamhället	2
1.2 Akademin i kunskapssamhället	2
1.3 Akademin roll och uppdrag	3
1.4 Akademin värdegrund	3
2. Akademin förutsättningar	4
2.1 Dimensionering	4
2.2 Studenter och vetenskapspersoner	4
2.3 Samverkan med det omgivande samhället Forskningsfinansiering och samverkan	5
2.4 Akademin frihet, strukturella förutsättningar och demokratiska ideal	5
2.5 Studentinflytande	6
2.6 Internationalisering	6
3. Förutsättningar att inleda, genomgå och slutföra högre utbildning	6
3.1 Allas rätt till högre utbildning	6
3.2 Social trygghet	7
3.3 Likvärdiga studievillkor	8
4. Syftet med högre utbildning och dess särart	8
4.1 En användbar utbildning	8
4.2 Studentens lärande i centrum	8
4.3 Kvalitetssäkring	9
4.4 Examination	9

1. Inledning

Det här är Sveriges förenade studentkårers, SFS, principprogram. Principprogrammet är SFS ideologiska plattform och redogör för SFS **idévision** om kunskapssamhället samt vilka principer som bör genomsyra högre utbildning. Med utgångspunkt i SFS vision utgör programmet en redogörelse för organisationens värderingar. I allt politiskt påverkansarbete som SFS bedriver kan och ska vägledning hämtas ur principprogrammet. Programmet syftar inte till att redovisa reformförslag eller konkreta politiska lösningar för SFS att driva. Istället ska alla ställningstaganden som görs i politiska frågor och alla politiska fokus som organisationen väljer göras med en analys och genom en retorik som överensstämmer med de principer som här uttrycks.

1.1 Idén **SFS vision** om kunskapssamhället

Idén SFS vision om kunskapssamhället bygger på att den självständiga och demokratiska akademien har en central roll för samhällsutvecklingen och den gemensamma välfärden. Akademiens betydelse och särställning legitimeras genom hög kvalitet, bred folklig förankring och en hög grad av studentinflytande och kollegialt medbestämmande.

kunskapssamhället genomsyras av en övertygelse och insikt om att den högre utbildningen kommer både allmänheten och individen till nytta. Allas lika möjlighet till högre utbildning är ett fundament i hur högskolan styrs och verkar, och det är en självklarhet att utbildningen är avgiftsfri för alla. Det finns också ett heltäckande trygghetssystem som, förenat med anständiga sociala och ekonomiska villkor i övrigt, ger goda förutsättningar för studenter att bedriva högre studier. kunskapssamhället är en global angelägenhet och sträcker sig över nationsgränser.

Hög utbildningskvalitet är en rättighet för alla studenter. Den högre utbildningen vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund **samt beprövad erfarenhet** och genomsyras av ständig utveckling och förbättring. Den högre utbildningens grundläggande syfte är att ge studenterna en användbar utbildning, **som innebär både specifika ämneskunskaper, generiska färdigheter och personlig utveckling.**

1.2 Akademien i kunskapssamhället

Akademiens kärnverksamhet går ut på att skapa, förädla och sprida kunskap. För kunskapssamhällets utveckling spelar därför akademien en helt avgörande roll. Högre utbildning, forskning och samverkan mellan akademien och det omgivande samhället är helt avgörande frågor för att skapa social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. De stora utmaningar som samhället står inför kan varken politiken, marknaden, civilsamhället eller vetenskapssamhället lösa på egen hand. Akademien har därför en viktig roll att fylla som knutpunkt mellan de olika verksamheterna på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Endast genom akademins förmedlande av kunskap kan lösningar skapas på hur vi bäst

möter gemensamma problem som berör till exempel miljö, hälsa, ekonomi, teknik eller sociala frågor.

1.3 Akademiens roll och uppdrag

Den högre utbildningens primära syfte är att ge människor möjlighet att utvecklas till självständiga individer som har förmåga att kritiskt granska, förstå och förhålla sig till sin omgivning. Akademien ska också ge individen möjlighet till personlig utveckling. På så vis ger utbildningen individen en större makt att styra över sitt eget liv och förverkliga sig själv.

Akademien spelar också en viktig roll för upprätthållandet och utvecklingen av ett demokratiskt samhälle. Utbildning och forskning måste präglas av mångfald och en öppenhet som ger plats åt fria samtal. Samtal som i sin tur föder nya tankar och idéer.

Viljan att tillgodose arbetsmarknadens kortsiktiga behov får aldrig stå över akademiens uppdrag att främja allmänheten och individens utveckling i stort demokrati, hållbarhet, livslångt lärande och människors personliga utveckling. Den kunskapsutveckling som individer genomgår inom akademien är dock helt avgörande för människors professionella utveckling och yrkesliv.

1.4 Akademiens värdegrund

Människors lika värde och möjligheter att påverka är centrala för akademien. Det innebär att mångfald bland studenter, vetenskapspersoner och annan personal är ett viktigt mål. Mångfald medför fler perspektiv till forskning och utbildning och bidrar samtidigt till förståelse mellan människor från olika delar av samhället. Med hänsyn till akademiens inverkan på människors liv och den centrala betydelsen för kunskapssamhället måste även de människor som har de svåraste levnadsvillkoren garanteras representation och delaktighet i akademien. För att upprätthålla en god folklig förankring måste akademien till sin uppbyggnad återspegla befolkningssammansättningen i samhället.

För att öppna upp akademien för fler måste lärosätenas metoder för breddad rekrytering och deltagande ständigt förbättras. En heterogen studentgrupp medför också högre krav avseende studentbemötande och pedagogiskt genomtänkta utbildningsupplägg som garanterar en inkluderande studie- och arbetsmiljö. En heterogen studentgrupp ställer också högre krav på bemötandekoder och varierade utbildningsupplägg som garanterar en inkluderande studie- och arbetsmiljö.

För att akademien ska kunna vara ett reellt alternativ för alla så måste arbets- och studiemiljön vara inkluderande. De normer som styr vem som känner sig välkommen inom akademien måste kontinuerligt granskas och ifrågasättas. Det måste finnas strategier för att bekämpa exkluderande strukturer inom hela akademien.

Det är viktigt med ett kritiskt förhållningssätt för att se strukturer och orättvisor. Med bakgrund av den kunskap som finns kring maktstrukturer inom akademien ska inte ojämställdhet och strukturell diskriminering accepteras. Det är viktigt att akademien tar ställning för jämlikhet, mänskliga rättigheter samt mot rasism och fascism. Målet måste vara att akademien ska präglas av normkritik och sträva efter att vara ett föredöme för andra verksamheter på lika villkors-området.

2. Akademiens förutsättningar

Universitet och högskolor ska vara placerade på ett strategiskt sätt geografiskt och vara spridda över hela landet, något som är helt nödvändigt för att göra studier och forskning till ett reellt alternativ för alla och säkra kompetensförsörjning över hela landet. Inom och mellan lärosäten ska det finnas en stor bredd vad gäller den forskning som bedrivs och den utbildning som genomförs erbjuds.

Såväl utbildning som forskning kräver resurser. För att akademien ska ha rätt förutsättningar för att axla sin roll i kunskapssamhället krävs det att såväl utbildning som forskning finansieras på sådant sätt att den akademiska friheten och utbildningens kvalitet inte äventyras. krävs en stark offentlig finansiering av såväl utbildning som forskning.

Huvuddelen av den forskning som bedrivs ska finansieras av allmänheten genom icke-konkurrensutsatta offentliga medel.

2.1 Dimensionering

Kunskapssamhället förutsätter en hög andel akademiskt utbildade människor. Nationella jämförelser för utbildningsnivåer måste göras med för Sverige jämförbara länder med höga utbildningspolitiska ambitioner. Akademiens storlek måste styras utifrån behovet av ett brett utbildningsutbud och möjligheten att bedriva forskning på ett stort antal områden. Slutligen är det viktigt att politiken inte gör så att människor fräntas rätten till högre utbildning på grund av för få utbildningsplatser.

2.2 Studenter och vetenskapspersoner

Inom akademien samverkar studenter och vetenskapspersoner med varandra i undervisning och forskning. Studenter spelar en viktig roll inom akademien och kan bidra till både utbildning, forskning och lärosätets samverkan med det omgivande samhället. Detta kräver rätt förutsättningar i form av skickliga och engagerade lärare och en ledning som uppmärksammar studenterna som en resurs.

Vetenskapspersoner i olika befattningar kan ha antingen undervisning eller forskning som huvudsyssla, om än i varierande intervaller och intensitet. Endera uppgift får aldrig ta överhand och forskningen får aldrig överskugga den viktiga uppgiften att vara lärare åt studenter. och samtidigt med forskning måste vetenskapspersoner i mötet med studenter ha en lika viktig uppgift att agera lärare.

Forskarstuderande har en särskild ställning som både studenter och vetenskapspersoner. Som studenter genomgår de en utbildning och möter vetenskapspersoner i olika roller, samtidigt som de i sin roll som yngre forskare och i sitt möte med studenter i undervisning även är vetenskapspersoner. I egenskap av denna dubbla ställning omfattas därför forskarstuderande av de rättigheter och skyldigheter som gäller för båda dessa roller.

För att den undervisande personalen ska ha förutsättningar att vara skickliga inom både forskning och utbildning krävs en medveten styrning från politiskt håll och från lärosätets ledning. Bland annat behövs ett välfungerande resurstilldelningssystem till utbildning och forskning **både från staten och inom lärosätet**, tillgång till kompetensutveckling för lärare, tydliga karriärvägar och fungerande trygghetssystem för lärosätets personal. **För att säkerställa engagemang och kompetens inom ramarna för utbildning bör samtliga lärosäten ha ett system som meriterar pedagogisk skicklighet för undervisande personal.**

2.3 **Samverkan med det omgivande samhället** **Forskningsfinansiering och samverkan**

En ömsesidig anknytning mellan högre utbildning och forskning är en nödvändighet för att hålla hög kvalitet i både utbildning och forskning. Genom samverkan med det omgivande samhället skapas innovationer och kunskapsspridning som bidrar till utvecklingen av kunskapssamhället. Såväl det omgivande samhället som akademien drar nytta av den kunskapsspridning som sker genom samverkan inom ramarna för utbildning och forskning.

Eftersom en stor del av forskningen finansieras med hjälp av offentliga medel **så** är det viktigt att **resultaten både resultat och data också** finns tillgängliga för allmänheten. Resultatet av all offentligt finansierad forskning måste därför tillgängliggöras genom öppna arkiv. För att stimulera tillkomsten av innovationer och främja samverkan är det även betydelsefullt att privata medel kan fördelas **mellan till** vetenskapspersoner.

2.4 Akademiens frihet, strukturella förutsättningar och demokratiska ideal

Akademiens unika roll i samhället gör den till ett allmänintresse. Den högre utbildningen, forskningen och akademiens samverkan med omgivande samhälle påverkar människor oavsett om de själva verkar inom akademien eller inte. Genom politiken kan allmänheten påverka hur de strukturella förutsättningarna och styrningen av akademien ser ut. Det är också genom politik som allmänheten formulerar sina förväntningar på **och behov av** akademien.

För att garantera att akademien inte reduceras till ett arbetsmarknadspolitiskt instrument är institutionell och akademisk frihet avgörande. Det politiska inflytandet ska vara begränsat och

marknadens intressen får aldrig stå över akademins uppdrag. Det finns en konflikt mellan akademins behov av självständighet och allmänhetens behov av inflytande och insyn. Politiken måste därför med stor tydlighet, långsiktighet och förutsägbarhet möjliggöra största möjliga handlingsfrihet för akademien med hänsyn till allmänhetens förväntningar. Breda politiska överenskommelser, pragmatism och återhållsamhet i regleringar samt fullgod finansiering är saker som gynnar handlingsfrihet. Det vetenskapliga arbetet måste alltid bedrivas med fullständig akademisk frihet. Under de förutsättningarna kommer akademien bidra till och stimulera hållbar ekonomisk tillväxt, lika villkor och välfärd för samhället i sin helhet.

Akademisk frihet ska alltid eftersträvas men i ständig balans med akademiskt ansvar. Akademisk frihet innebär att studenter och vetenskapspersoner ska ha möjlighet till fritt kunskapssökande inom akademien. Akademiskt ansvar innebär att lärosäten ska följa lag, förordning och regelverk samt ha ett ansvar gentemot de som deltar och investerar i akademien - samhället och främst studenterna.

Det finns en naturlig konflikt mellan akademins frihet och akademins ansvar som utmynnar i efterfrågan och behovet av insyn och inflytande mellan akademins intressenter. För att akademien ska kunna ta sitt ansvar är dock akademins frihet en grundläggande förutsättning. Således är det viktigt att vare sig politiken eller marknaden inkräktar på den akademiska friheten då detta inte hjälper någon part ur ett långsiktigt perspektiv. Det är också av vikt att akademien förstår samhällets och studenternas förväntningar och behov men att det är akademien i sig som styr sin verksamhet så att de eventuellt uppfylls.

För att stödja akademins frihet och ansvarstagande krävs största möjliga långsiktighet, tydlighet, förutsägbarhet, pragmatism och tillit från politiken samt fullgod finansiering av akademins verksamhet. Marknaden ska samverka med akademien och studenterna men dess särintressen får aldrig stå över akademins uppdrag. Den akademiska friheten måste säkerställas för att akademien inte ska reduceras till endast ett arbetsmarknadspolitiskt instrument. Under stark akademisk frihet i balans med akademiskt ansvar kommer akademien bidra till och stimulera samhällets och individernas utveckling.

För att allmänheten ska uppfatta akademien som legitim är avgiftsfrihet, antagning i likvärdig konkurrens på alla nivåer, transparens, rättssäkerhet, genomgående folklig och demokratisk representativitet, tillgänglighet samt hög kvalitet i utbildning och forskning avgörande. För att leva upp till de förväntningarna måste akademien ha en relation till politiken som präglas av ömsesidig tillit och förtroende.

Akademien måste även internt styras enligt demokratiska principer. Det är inte minst angeläget att det finns en bred representation av studenter, vetenskapspersoner och annan personal i styrelser samt och övriga beslutande och samt beredande organ. För att akademien ska verka

ändamålsenligt på alla nivåer måste det interna ledarskapet innefatta ett omfattande, starkt och oberoende studentinflytande och ett välförankrat kollegialt beslutsfattande. Den interna styrningen av lärosätena utgörs till stor del av fyra fundamentala system: resursfördelnings-, kvalitets-, anställnings- och ledningssystemen. Dessa ska sträva efter att vara transparenta, lättförståeliga, rättvisa, flexibla, nationellt kompatibla och kvalitetsfrämjande.

2.5 Studentinflytande

Studenter ska, till skillnad från kunder på en marknad, vara medaktörer inom akademien. De spelar en avgörande roll för planering, styrning och utveckling av akademien på alla nivåer. Studenterna har både rätten och skyldigheten att genom ett aktivt studentinflytande ta ansvar för akademins verksamhet.

För att studentinflytandet ska fungera väl krävs demokratiskt styrda studentkårer som är organisatoriskt självständiga gentemot lärosäte, statsmakter och samhället i övrigt. Studentkårerna ska även i största möjliga mån garanteras ekonomiskt oberoende. Det ska finnas tydliga lagar, förordningar och regler som reglerar beviljande av kårstatus som garanterar studentkårerna en rättssäker, tydlig och transparent process.

Eftersom ett välfungerande studentinflytande är en viktig angelägenhet för hela samhället som en medaktör inom akademien är det av särskild vikt att alla studentkårer ges möjlighet till kunskapsutveckling, oavsett de individuella förutsättningar varje enskild studentkår har. Detta bör ske på både lokal och nationell nivå.

Kvalitetsutvecklingssäkring, utbildningens rättssäkerhet och studenternas välmående rättssäkerhet är kärnfrågor för studentkårerna. Studenternas rätt till organisering och deras förutsättningar för inflytande genom studentkårer ska regleras i tvingande lagstiftning.

2.6 Internationalisering

Akademins funktion i kunskapssamhället gör att den i mycket hög grad påverkas av omvärlden och internationella trender.

Såväl studenter som forskande och undervisande personal måste ges möjlighet och uppmuntras till utbyten och internationell samverkan. Det är därför viktigt att nationella regelverk anpassas för att främja mobilitet för studenter, vetenskapspersoner och annan personal. Det måste även skapas förutsättningar för internationella studenter på alla utbildningsnivåer inom akademien att stanna kvar i landet efter avslutade studier eftersom det är helt nödvändigt för samhällets utveckling och kompetensförsörjning.

Det ska finnas möjlighet för såväl studenter som forskande och undervisande personal som inte kan svenska att lära sig språket på ett effektivt sätt. Lärosäten bör vara organisatoriskt inkluderande även för svensktalande oberoende av eventuella krav på myndighetsspråk.

3. Förutsättningar att inleda, genomgå och slutföra högre utbildning

3.1 Allas rätt till högre utbildning

Utgångspunkten för kunskapssamhället är att utbildning är en mänsklig rättighet. För att människor ska kunna ta del av högre utbildning krävs att potentiella hinder överbryggs. Detta kräver både att ett antal konkreta förutsättningar uppfylls, och att det finns en ömsesidigt god attityd mellan allmänheten och akademien.

En socialt och ekonomiskt trygg tillvaro under studietiden är avgörande för studenters möjligheter att ta sig an, genomgå och slutföra sina studier. Möjligheten att studera måste vara likvärdig för alla människor. Därför måste ekonomiska hinder för studier minimeras och studenter måste omfattas av heltäckande trygghetssystem.

Studenter ska inte förväntas utstå **en mindre dräglig tillvaro med** sämre livsvillkor än vad som anses vara rimligt för andra samhällsmedborgare. Detsamma gäller studenters fysiska och psykosociala studiemiljö jämfört med rättigheterna till en god arbetsmiljö för yrkesarbetande. Studenter ska inte förväntas behöva sysselsätta sig i högre omfattning än heltid för att kunna leva ett anständigt liv.

3.2 Social trygghet

En förutsättning för att studenter ska kunna leva ett anständigt liv är tillgången till en rimlig boendestandard. För att högre utbildning ska vara en reell möjlighet för alla krävs att det finns ett varierat utbud av bostäder anpassat efter en studentgrupp med olika behov. Politiker på alla nivåer måste ta ett samlat ansvar för att åtgärda bostadsbristen och vid behov skapa lösningar särskilt anpassade för studenter. Någon form av statlig ekonomisk stimulans är nödvändigt för att möta det stora behovet av bostäder för studenter. Bostadssituationen på en studieort ska inte vara en utslagsgivande faktor vid studenters utbildningsval. Boendekostnaderna måste också vara anpassade efter studenters ekonomiska förutsättningar.

Den ekonomiska tryggheten är grundläggande för studenters välbefinnande och deras praktiska möjligheter att kunna utföra förväntade studieprestationer.

Ett statligt finansierat studiemedelssystem är helt nödvändigt för att alla människor ska ha likvärdiga möjligheter att söka sig till högre utbildning. För att studiemedlet ska tjäna sitt syfte måste det vara anpassat efter samhällets kostnadsnivåer. Studiemedlet måste kunna täcka grundläggande kostnader och utgifter kopplat till rekreation och fritid. Arbete vid sidan av studierna ska vara en möjlighet och inte en nödvändighet för att kunna finansiera sin studietid. Vidare måste studiemedlet vara utformat på ett sådant sätt att människors

socioekonomiska bakgrund eller familjesituation inte utgör ett hinder för att ta del av studiemedlet eller högre utbildning.

Studenter som blir sjuka eller arbetslösa ska aldrig tvingas in i fattigdom på grund av orättvisa och dysfunktionella trygghetssystem. Alla studenter ska ha rätt till en social trygghet i motsvarande utsträckning som arbetstagare och omfattas av ett fullgott trygghetssystem anpassat efter studenters behov. Systemet för studiemedel måste, precis som övriga delar av trygghetssystemet, vara anpassat efter en heterogen studentgrupp för att garantera att alla oavsett bakgrund vågar ta steget in i den högre utbildningen.

3.3 Likvärdiga studievillkor

Likvärdiga studievillkor är centralt för att personer med olika bakgrund och behov ska kunna ta del av högre utbildning. Rättssäker antagning och examination är avgörande för att säkerställa jämlika studievillkor.

Det är även angeläget att det finns ett varierat utbildningsutbud i hela landet och god studieinformation. **för presumtiva studenter som innefattar mer än endast kvantitativa mått per utbildning.** Tillsammans skapar det möjligheter för studenter att välja utbildning efter behov och intresse. Utbildningen ska också vara tillgänglig för alla och anpassad efter att studenter har olika **lärstilar förutsättningar** och behov.

Kunskapsrådets akademi präglas av en hög grad av internationalisering på olika sätt. Därför är det viktigt att den högre utbildningen på alla nivåer planeras och genomförs **med beaktande av kunskap om olika utbildningskulturer på vetenskapligt förankrad pedagogisk grund** och med god information på flera språk.

4. Syftet med högre utbildning och dess särart

4.1 En användbar utbildning

Syftet med högre utbildning är att den ska vara användbar för studenten. De utbildningar som ges måste utgå från människans samlade behov av kunskap och intellektuell utveckling i arbetslivet och samhällslivet på lång sikt. **En användbar utbildning ger studenten förutsättningar för att möta ett samhälle i förändring samt tränar ämnesspecifika kunskaper, generella förmågor och ett kritiskt förhållningssätt till omvärlden. När studenten utvecklar generella färdigheter och kompetenser i kombination med specifika ämneskunskaper skapas en användbar utbildning. En unik egenskap med Det unika med** högre utbildning är att studenter rustas att förstå och analysera sin egen livssituation och det samhälle de verkar i. För att det ska vara möjligt måste studenter lära sig att reflektera kring den inhämtade kunskapen och själva lärprocessen.

För att möta samhällets och individens behov av sysselsättning är en viktig del av högre utbildning uppdraget att förbereda studenter inför deras arbetsliv men även att skapa självständiga individer som har

förmåga att kritiskt granska, förstå och förhålla sig till sin omgivning. Olika utbildningar har olika förutsättningar inom de två uppdragen och det är viktigt att skapa en balans för att säkerställa att studenterna får båda delarna. Vissa utbildningar svarar i större utsträckning mot välkända behov på arbetsmarknaden medan andra istället skapar förutsättningar att skapa nya sysselsättningar. För de utbildningar där det finns en välkänd och tydlig koppling till arbetslivet ska det finnas samarbeten mellan lärosäte, studenter och arbetslivsföreträdare för att maximera utbildningens användbarhet. Det är dock viktigt att lärosätet tillhandahåller information avseende vilka övergripande arbetsmöjligheter det finns för studenten för att motverka särintressen från parter inom arbetslivet.

För att underlätta övergången från studier till arbetsliv är kontakter med arbetslivet viktigt. I utformningen av varje högre utbildning ska det finnas en tydlig koppling till arbetslivet och närvaro av representanter från olika delar av arbetslivet. Utbildningen ska även tillhandahålla information avseende vilka övergripande arbetsmöjligheter det finns för studenten. Ambitionen måste alltid vara att studenter självständigt kan förhålla sig till och dra personlig nytta av de kompetenser de tillgodogör sig under sin utbildning.

Vissa utbildningar svarar mot välkända behov på arbetsmarknaden medan andra istället skapar förutsättningar att skapa nya sysselsättningar. Förmågan för studenter och vetenskapspersoner att bidra till nya näringar samt att identifiera möjligheter och skapa resurser för att tillvarata dessa möjligheter är något det ska finnas stöd för inom akademien genom exempelvis inkubatorer.

4.2 Studentens lärande i centrum

Ansvar för studentens läroprocess delas mellan studenten och den som undervisar. Rollen som akademisk lärare innebär särskilda krav kopplade till syftet med högre utbildning. För att en student ska få bästa möjliga utbildning är det viktigt att kunskapen förmedlas av vetenskapligt eller konstnärligt kompetenta lärare. Precis lika viktigt är att den som undervisar har gedigen högskolepedagogisk kompetens. Allt som lärs ut inom ramen för högre utbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Likväl ska alla läraktiviteter och den undervisning som sker vara förankrad i vetenskap och beprövad erfarenhet om studenters lärande. För att säkra nödvändig kompetens måste högskolepedagogisk utbildning vara obligatorisk och återkommande för undervisande personal. All utbildning som leder till examen måste även planeras och genomföras med tydlig förankring i de nationella examensmålen.

Det är viktigt att de undervisningsformer som används är relevanta för utbildningen och varierar för att studenten på bästa sätt ska kunna ta till sig kunskapen. En heterogen studentgrupp förutsätter att undervisningen kan svara mot en mängd olika lärostilar och behov. Självstudier får aldrig utgöra huvuddelen av utbildningarna. Självstudier utan handledning ger

studenterna sämre möjligheter att utveckla det analytiska och kritiska tänkande som högre utbildning kräver.

4.3 Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring är en gemensam angelägenhet för samtliga verksamma inom lärosätet, inklusive studenter. Kvalitetssäkring sker på lokal, nationell och internationell nivå och bör följa vedertagna internationella överenskommelser. Vid granskningar av enskilda utbildningar är samtliga delar av utbildningens innehåll och genomförande centrala, i synnerhet examinationens innehåll. Kvalitetssäkringssystem ska ta tillvara på vetenskapspersonernas och studenternas perspektiv och erfarenheter samt ta hänsyn till flera olika faktorer så att en så mångfacetterad bild som möjligt framkommer. Fokus inom kvalitetssäkringssystem ska vara utveckling för att främja studenternas lärande och utbildningarnas innehåll medan aspekter som jämförbarhet och kontroll är sekundära. Kvalitetssäkringssystemens kontrollerande komponenter får inte vara så tidskrävande för lärosätets personal att möjligheter till utbildningsutveckling kraftigt hämmas. Studentinflytande och pedagogisk utveckling på kurs- och programnivå bör vara centrala komponenter i ett kvalitetssäkringssystem. Studenterna ska självständigt och oberoende ha möjlighet att uttrycka sig om sitt lärosätes kvalitetssäkringsarbete.

4.4 Examination

För att studenter ska kunna uppnå lärandemålen är det viktigt att utbildningen och examinationen utformas på ett tydligt sätt i relation till målen. Examinationerna ska utformas så att det är möjligt för studenten att redogöra för att målen uppnåtts. Lärosäten ska sträva efter en variation av examinationsformer så att olika lärstilar kan tillgodoses. Studentens lärande ska alltid vara den primära utgångspunkten vid utformande av examinationsupplägg, dock måste rättssäkerheten alltid vara säkerställd säkerställas. Examination och betyg ska alltid kunna omprövas. Vid och inför examination är transparens och förutsägbarhet viktiga rättssäkerhetsfrågor för studenten. Det betygssystem som tillämpas måste vara ändamålsenligt för utbildningen i fråga och underlätta mobilitet. Vid utformandet av utbildningsprogram ska examinationen vara sammanhängande mellan kurser inom programmet. Vid utformandet av utbildningsprogram ska kunskaper och färdigheter som är avgörande för progression säkerställas genom examination.

Proposition 4: SFS principprogram

Förslag till beslut

Styrelsen föreslår fullmäktige

att anta dokumentet SFS Principprogram i sin helhet

SFS Principprogram

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Idén om kunskapssamhället	2
1.2 Akademin i kunskapssamhället	2
1.3 Akademin roll och uppdrag	3
1.4 Akademin värdegrund	3
2. Akademin förutsättningar	4
2.1 Dimensionering	4
2.2 Studenter och vetenskapspersoner	4
2.3 Samverkan med det omgivande samhället	5
2.4 Akademin frihet, strukturella förutsättningar och demokratiska ideal	5
2.5 Studentinflytande	6
2.6 Internationalisering	6
3. Förutsättningar att inleda, genomgå och slutföra högre utbildning	6
3.1 Allas rätt till högre utbildning	6
3.2 Social trygghet	7
3.3 Likvärdiga studievillkor	8
4. Syftet med högre utbildning och dess särart	8
4.1 En användbar utbildning	8
4.2 Studentens lärande i centrum	8
4.3 Kvalitetssäkring	9
4.4 Examination	9

1. Inledning

Det här är Sveriges förenade studentkårers, SFS, principprogram. Principprogrammet är SFS ideologiska plattform och redogör för SFS idé om kunskapssamhället samt vilka principer som bör genomsyra högre utbildning. Med utgångspunkt i SFS vision utgör programmet en redogörelse för organisationens värderingar. I allt politiskt påverkansarbete som SFS bedriver kan och ska vägledning hämtas ur principprogrammet. Programmet syftar inte till att redovisa reformförslag eller konkreta politiska lösningar för SFS att driva. Istället ska alla ställningstaganden som görs i politiska frågor och alla politiska fokus som organisationen väljer göras med en analys och genom en retorik som överensstämmer med de principer som här uttrycks.

1.1 Idén om kunskapssamhället

Idén om kunskapssamhället bygger på att den självständiga och demokratiska akademien har en central roll för samhällsutvecklingen och den gemensamma välfärden. Akademiens betydelse och särställning legitimeras genom hög kvalitet, bred folklig förankring och en hög grad av studentinflytande och kollegialt medbestämmande.

kunskapssamhället genomsyras av en övertygelse och insikt om att den högre utbildningen kommer både allmänheten och individen till nytta. Allas lika möjlighet till högre utbildning är ett fundament i hur högskolan styrs och verkar, och det är en självklarhet att utbildningen är avgiftsfri för alla. Det finns också ett heltäckande trygghetssystem som, förenat med anständiga sociala och ekonomiska villkor i övrigt, ger goda förutsättningar för studenter att bedriva högre studier. kunskapssamhället är en global angelägenhet och sträcker sig över nationsgränser.

Hög utbildningskvalitet är en rättighet för alla studenter. Den högre utbildningen vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet och genomsyras av ständig utveckling och förbättring. Den högre utbildningens grundläggande syfte är att ge studenterna en användbar utbildning.

1.2 Akademin i kunskapssamhället

Akademiens kärnverksamhet går ut på att skapa, förädla och sprida kunskap. För kunskapssamhällets utveckling spelar därför akademien en helt avgörande roll. Högre utbildning, forskning och samverkan mellan akademien och det omgivande samhället är helt avgörande frågor för att skapa social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet. De stora utmaningar som samhället står inför kan varken politiken, marknaden, civilsamhället eller vetenskapssamhället lösa på egen hand. Akademin har därför en viktig roll att fylla som knutpunkt mellan de olika verksamheterna på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Endast genom akademiens förmedlande av kunskap kan lösningar skapas på hur vi bäst

möter gemensamma problem som berör till exempel miljö, hälsa, ekonomi, teknik eller sociala frågor.

1.3 Akademinns roll och uppdrag

Den högre utbildningens primära syfte är att ge människor möjlighet att utvecklas till självständiga individer som har förmåga att kritiskt granska, förstå och förhålla sig till sin omgivning. Akademin ska också ge individen möjlighet till personlig utveckling. På så vis ger utbildningen individen en större makt att styra över sitt eget liv och förverkliga sig själv.

Akademin spelar också en viktig roll för upprätthållandet och utvecklingen av ett demokratiskt samhälle. Utbildning och forskning måste präglas av mångfald och en öppenhet som ger plats åt fria samtal. Samtal som i sin tur föder nya tankar och idéer.

Viljan att tillgodose arbetsmarknadens kortsiktiga behov får aldrig stå över akademinns uppdrag att främja allmänheten och individens utveckling i stort. Den kunskapsutveckling som individer genomgår inom akademin är helt avgörande för människors professionella utveckling och yrkesliv.

1.4 Akademinns värdegrund

Människors lika värde och möjligheter att påverka är centrala för akademin. Det innebär att mångfald bland studenter, vetenskapspersoner och annan personal är ett viktigt mål. Mångfald medför fler perspektiv till forskning och utbildning och bidrar samtidigt till förståelse mellan människor från olika delar av samhället. Med hänsyn till akademinns inverkan på människors liv och den centrala betydelsen för kunskapssamhället måste även de människor som har de svåraste levnadsvillkoren garanteras representation och delaktighet i akademin.

För att öppna upp akademin för fler måste lärosätenas metoder för breddad rekrytering och deltagande ständigt förbättras. En heterogen studentgrupp medför också högre krav avseende studentbemötande och pedagogiskt genomtänkta utbildningsupplägg som garanterar en inkluderande studie- och arbetsmiljö.

De normer som styr vem som känner sig välkommen inom akademin måste kontinuerligt granskas och ifrågasättas. Det måste finnas strategier för att bekämpa exkluderande strukturer inom hela akademin.

Det är viktigt med ett kritiskt förhållningssätt för att se strukturer och orättvisor. Med bakgrund av den kunskap som finns kring maktstrukturer inom akademien ska inte ojämställdhet och strukturell diskriminering accepteras. Det är viktigt att akademien tar ställning för jämlikhet, mänskliga rättigheter samt mot rasism och fascism. Målet måste vara att akademien ska präglas av normkritik och sträva efter att vara ett föredöme för andra verksamheter på lika villkors-området.

2. Akademiens förutsättningar

Universitet och högskolor ska vara placerade på ett strategiskt sätt geografiskt och vara spridda över hela landet, något som är helt nödvändigt för att göra studier och forskning till ett reellt alternativ för alla och säkra kompetensförsörjning över hela landet. Inom och mellan lärosäten ska det finnas en stor bredd vad gäller den forskning som bedrivs och den utbildning som genomförs.

Såväl utbildning som forskning kräver resurser. För att akademien ska ha rätt förutsättningar för att axla sin roll i kunskapsområdet krävs det att såväl utbildning som forskning finansieras på sådant sätt att den akademiska friheten och utbildningens kvalitet inte äventyras. Huvuddelen av den forskning som bedrivs ska finansieras av allmänheten genom icke-konkurrensutsatta offentliga medel.

2.1 Dimensionering

Kunskapsområdet förutsätter en hög andel akademiskt utbildade människor. Nationella jämförelser för utbildningsnivåer måste göras med för Sverige jämförbara länder med höga utbildningspolitiska ambitioner. Akademiens storlek måste styras utifrån behovet av ett brett utbildningsutbud och möjligheten att bedriva forskning på ett stort antal områden. Slutligen är det viktigt att politiken inte gör så att människor fräntas rätten till högre utbildning på grund av för få utbildningsplatser.

2.2 Studenter och vetenskapspersoner

Inom akademien samverkar studenter och vetenskapspersoner med varandra i undervisning och forskning. Studenter spelar en viktig roll inom akademien och kan bidra till både utbildning, forskning och lärosätets samverkan med det omgivande samhället. Detta kräver rätt förutsättningar i form av skickliga och engagerade lärare och en ledning som uppmärksammar studenterna som en resurs.

Vetenskapspersoner i olika befattningar kan ha antingen undervisning eller forskning som huvudsyssla, om än i varierande intervaller och intensitet. Endera uppgift får aldrig ta överhand och forskningen får aldrig överskugga den viktiga uppgiften att vara lärare åt studenter.

Forskarstuderande har en särskild ställning som både studenter och vetenskapspersoner. Som studenter genomgår de en utbildning och möter vetenskapspersoner i olika roller, samtidigt som de i sin roll som yngre

forskare och i sitt möte med studenter i undervisning även är vetenskapspersoner. I egenskap av denna dubbla ställning omfattas därför forskarstuderande av de rättigheter och skyldigheter som gäller för båda dessa roller.

För att den undervisande personalen ska ha förutsättningar att vara skickliga inom både forskning och utbildning krävs en medveten styrning från politiskt håll och från lärosätets ledning. Bland annat behövs ett välfungerande resurstilldelningssystem till utbildning och forskning både från staten och inom lärosätet, tillgång till kompetensutveckling för lärare, tydliga karriärvägar och fungerande trygghetssystem för lärosätets personal. För att säkerställa engagemang och kompetens inom ramarna för utbildning bör samtliga lärosäten ha ett system som meriterar pedagogisk skicklighet för undervisande personal.

2.3 Samverkan med det omgivande samhället

En ömsesidig anknytning mellan högre utbildning och forskning är en nödvändighet för att hålla hög kvalitet i både utbildning och forskning. Genom samverkan med det omgivande samhället skapas innovationer och kunskapsspridning som bidrar till utvecklingen av kunskapssamhället. Såväl det omgivande samhället som akademien drar nytta av den kunskapsspridning som sker genom samverkan inom ramarna för utbildning och forskning.

Eftersom en stor del av forskningen finansieras med hjälp av offentliga medel är det viktigt att både resultat och data finns tillgängliga för allmänheten. Resultatet av all offentligt finansierad forskning måste därför tillgängliggöras genom öppna arkiv. För att stimulera tillkomsten av innovationer och främja samverkan är det även betydelsefullt att privata medel kan fördelas till vetenskapspersoner.

2.4 Akademiens frihet, strukturella förutsättningar och demokratiska ideal

Akademiens unika roll i samhället gör den till ett allmänintresse. Den högre utbildningen, forskningen och akademins samverkan med omgivande samhälle påverkar människor oavsett om de själva verkar inom akademien eller inte. Genom politiken kan allmänheten påverka hur de strukturella förutsättningarna och styrningen av akademien ser ut. Det är också genom politik som allmänheten formulerar sina förväntningar på och behov av akademien.

Akademisk frihet ska alltid eftersträvas men i ständig balans med akademiskt ansvar. Akademisk frihet innebär att studenter och vetenskapspersoner ska ha möjlighet till fritt kunskapssökande inom akademien. Akademiskt ansvar innebär att lärosäten ska följa lag, förordning och regelverk samt ha ett ansvar gentemot de som deltar och investerar i akademien - samhället och främst studenterna.

Det finns en naturlig konflikt mellan akademins frihet och akademins

ansvar som utmynnar i efterfrågan och behovet av insyn och inflytande mellan akademins intressenter. För att akademien ska kunna ta sitt ansvar är dock akademins frihet en grundläggande förutsättning. Således är det viktigt att vare sig politiken eller marknaden inkräktar på den akademiska friheten då detta inte hjälper någon part ur ett långsiktigt perspektiv. Det är också av vikt att akademien förstår samhällets och studenternas förväntningar och behov men att det är akademien i sig som styr sin verksamhet så att de eventuellt uppfylls.

För att stödja akademins frihet och ansvarstagande krävs största möjliga långsiktighet, tydlighet, förutsägbarhet, pragmatism och tillit från politiken samt fullgod finansiering av akademins verksamhet. Marknaden ska samverka med akademien och studenterna men dess särintressen får aldrig stå över akademins uppdrag. Den akademiska friheten måste säkerställas för att akademien inte ska reduceras till endast ett arbetsmarknadspolitiskt instrument. Under stark akademisk frihet i balans med akademiskt ansvar kommer akademien bidra till och stimulera samhällets och individernas utveckling.

För att allmänheten ska uppfatta akademien som legitim är avgiftsfrihet, antagning i likvärdig konkurrens på alla nivåer, transparens, rättssäkerhet, genomgående folklig och demokratisk representativitet, tillgänglighet samt hög kvalitet i utbildning och forskning avgörande. För att leva upp till de förväntningarna måste akademien ha en relation till politiken som präglas av ömsesidig tillit och förtroende.

Akademien måste även internt styras enligt demokratiska principer. Det är inte minst angeläget att det finns en bred representation av studenter, vetenskapspersoner och annan personal i styrelser och övriga beslutande och beredande organ. För att akademien ska verka ändamålsenligt på alla nivåer måste det interna ledarskapet innefatta ett omfattande, starkt och oberoende studentinflytande och ett välförankrat kollegialt beslutsfattande. Den interna styrningen av lärosätena utgörs till stor del av fyra fundamentala system: resursfördelnings-, kvalitets-, anställnings- och ledningssystemen. Dessa ska sträva efter att vara transparenta, lättförståeliga, rättvisa, flexibla, nationellt kompatibla och kvalitetsfrämjande.

2.5 Studentinflytande

Studenter ska, till skillnad från kunder på en marknad, vara medaktörer inom akademien. De spelar en avgörande roll för planering, styrning och utveckling av akademien på alla nivåer. Studenterna har både rätten och skyldigheten att genom ett aktivt studentinflytande ta ansvar för akademins verksamhet.

För att studentinflytandet ska fungera väl krävs demokratiskt styrda studentkårer som är organisatoriskt självständiga gentemot lärosäte, statsmakter och samhället i övrigt. Studentkårerna ska även i största möjliga mån garanteras ekonomiskt oberoende. Det ska finnas tydliga

lagar, förordningar och regler som reglerar beviljande av kårstatus som garanterar studentkårerna en rättssäker, tydlig och transparent process.

Eftersom ett välfungerande studentinflytande är en viktig angelägenhet för hela samhället som en medaktör inom akademien är det av särskild vikt att alla studentkårer ges möjlighet till kunskapsutveckling, oavsett de individuella förutsättningar varje enskild studentkår har. Detta bör ske på både lokal och nationell nivå.

Kvalitetsutveckling, utbildningens rättssäkerhet och studenternas välmående är kärnfrågor för studentkårerna. Studenternas rätt till organisering och deras förutsättningar för inflytande genom studentkårer ska regleras i tvingande lagstiftning.

2.6 Internationalisering

Akademins funktion i kunskapssamhället gör att den i mycket hög grad påverkas av omvärlden och internationella trender.

Såväl studenter som forskande och undervisande personal måste ges möjlighet och uppmuntras till utbyten och internationell samverkan. Det är därför viktigt att nationella regelverk anpassas för att främja mobilitet för studenter, vetenskapspersoner och annan personal. Det måste även skapas förutsättningar för internationella studenter på alla utbildningsnivåer inom akademien att stanna kvar i landet efter avslutade studier eftersom det är helt nödvändigt för samhällets utveckling och kompetensförsörjning.

Det ska finnas möjlighet för såväl studenter som forskande och undervisande personal som inte kan svenska att lära sig språket på ett effektivt sätt. Lärosäten bör vara organisatoriskt inkluderande även för svensktalande oberoende av eventuella krav på myndighetsspråk.

3. Förutsättningar att inleda, genomgå och slutföra högre utbildning

3.1 Allas rätt till högre utbildning

Utgångspunkten för kunskapssamhället är att utbildning är en mänsklig rättighet. För att människor ska kunna ta del av högre utbildning krävs att potentiella hinder överbyggs. Detta kräver både att ett antal konkreta förutsättningar uppfylls, och att det finns en ömsesidigt god attityd mellan allmänheten och akademien.

En socialt och ekonomiskt trygg tillvaro under studietiden är avgörande för studenters möjligheter att ta sig an, genomgå och slutföra sina studier. Möjligheten att studera måste vara likvärdig för alla människor. Därför måste ekonomiska hinder för studier minimeras och studenter måste omfattas av heltäckande trygghetssystem.

Studenter ska inte förväntas utstå sämre livsvillkor än vad som anses vara rimligt för andra samhällsmedborgare. Detsamma gäller studenters fysiska och psykosociala studiemiljö jämfört med rättigheterna till en god arbetsmiljö för yrkesarbetande. Studenter ska inte förväntas behöva sysselsätta sig i högre omfattning än heltid för att kunna leva ett anständigt liv.

3.2 Social trygghet

En förutsättning för att studenter ska kunna leva ett anständigt liv är tillgången till en rimlig boendestandard. För att högre utbildning ska vara en reell möjlighet för alla krävs att det finns ett varierat utbud av bostäder anpassat efter en studentgrupp med olika behov. Politiker på alla nivåer måste ta ett samlat ansvar för att åtgärda bostadsbristen och vid behov skapa lösningar särskilt anpassade för studenter. Någon form av statlig ekonomisk stimulans är nödvändigt för att möta det stora behovet av bostäder för studenter. Bostadssituationen på en studieort ska inte vara en utslagsgivande faktor vid studenters utbildningsval. Boendekostnaderna måste också vara anpassade efter studenters ekonomiska förutsättningar.

Ett statligt finansierat studiemedelssystem är helt nödvändigt för att alla människor ska ha likvärdiga möjligheter att söka sig till högre utbildning. För att studiemedlet ska tjäna sitt syfte måste det vara anpassat efter samhällets kostnadsnivåer. Studiemedlet måste kunna täcka grundläggande kostnader och utgifter kopplat till rekreation och fritid. Arbete vid sidan av studierna ska vara en möjlighet och inte en nödvändighet för att kunna finansiera sin studietid. Vidare måste studiemedlet vara utformat på ett sådant sätt att människors socioekonomiska bakgrund eller familjesituation inte utgör ett hinder för att ta del av studiemedlet eller högre utbildning.

Studenter som blir sjuka eller arbetslösa ska aldrig tvingas in i fattigdom på grund av orättvisa och dysfunktionella trygghetssystem. Alla studenter ska ha rätt till en social trygghet i motsvarande utsträckning som arbetstagare och omfattas av ett fullgott trygghetssystem anpassat efter studenters behov. Systemet för studiemedel måste, precis som övriga delar av trygghetssystemet, vara anpassat efter en heterogen studentgrupp för att garantera att alla oavsett bakgrund vågar ta steget in i den högre utbildningen.

3.3 Likvärdiga studievillkor

Likvärdiga studievillkor är centralt för att personer med olika bakgrund och behov ska kunna ta del av högre utbildning. Rättssäker antagning och examination är avgörande för att säkerställa jämlika studievillkor.

Det är även angeläget att det finns ett varierat utbildningsutbud i hela landet och god studieinformation för presumtiva studenter som innefattar mer än endast kvantitativa mått per utbildning. Tillsammans skapar det möjligheter för studenter att välja utbildning efter behov och intresse.

Utbildningen ska också vara tillgänglig för alla och anpassad efter att studenter har olika förutsättningar och behov.

Kunskapssamhällets akademi präglas av en hög grad av internationalisering på olika sätt. Därför är det viktigt att den högre utbildningen på alla nivåer planeras och genomförs på vetenskapligt förankrad pedagogisk grund och med god information på flera språk.

4. Syftet med högre utbildning och dess särart

4.1 En användbar utbildning

Syftet med högre utbildning är att den ska vara användbar för studenten. De utbildningar som ges måste utgå från människans samlade behov av kunskap och intellektuell utveckling i arbetslivet och samhällslivet på lång sikt. En användbar utbildning ger studenten förutsättningar för att möta ett samhälle i förändring samt tränar ämnesspecifika kunskaper, generella förmågor och ett kritiskt förhållningssätt till omvärlden. En unik egenskap med högre utbildning är att studenter rustas att förstå och analysera sin egen livssituation och det samhälle de verkar i. För att det ska vara möjligt måste studenter lära sig att reflektera kring den inhämtade kunskapen och själva lärprocessen.

För att möta samhällets och individens behov av sysselsättning är en viktig del av högre utbildning uppdraget att förbereda studenter inför deras arbetsliv men även att skapa självständiga individer som har förmåga att kritiskt granska, förstå och förhålla sig till sin omgivning. Olika utbildningar har olika förutsättningar inom de två uppdragen och det är viktigt att skapa en balans för att säkerställa att studenterna får båda delarna. Vissa utbildningar svarar i större utsträckning mot välkända behov på arbetsmarknaden medan andra istället skapar förutsättningar att skapa nya sysselsättningar. För de utbildningar där det finns en välkänd och tydlig koppling till arbetslivet ska det finnas samarbeten mellan lärosäte, studenter och arbetslivsföreträdare för att maximera utbildningens användbarhet. Det är dock viktigt att lärosätet tillhandahåller information avseende vilka övergripande arbetsmöjligheter det finns för studenten för att motverka särintressen från parter inom arbetslivet.

Förmågan för studenter och vetenskapspersoner att bidra till nya näringar samt att identifiera möjligheter och skapa resurser för att tillvarata dessa möjligheter är något det ska finnas stöd för inom akademien.

4.2 Studentens lärande i centrum

Ansvar för studentens lärprocess delas mellan studenten och den som undervisar. Rollen som akademisk lärare innebär särskilda krav kopplade till syftet med högre utbildning. För att en student ska få bästa möjliga utbildning är det viktigt att kunskapen förmedlas av vetenskapligt eller konstnärligt kompetenta lärare. Precis lika viktigt är att den som

undervisar har gedigen högskolepedagogisk kompetens. Allt som lärs ut inom ramen för högre utbildning ska vila på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Likväl ska alla läraktiviteter och den undervisning som sker vara förankrad i vetenskap och beprövad erfarenhet om lärande. För att säkra nödvändig kompetens måste högskolepedagogisk utbildning vara obligatorisk och återkommande för undervisande personal. All utbildning som leder till examen måste även planeras och genomföras med tydlig förankring i de nationella examensmålen.

Det är viktigt att de undervisningsformer som används är relevanta för utbildningen och varierar för att studenten på bästa sätt ska kunna ta till sig kunskapen. Självstudier får aldrig utgöra huvuddelen av utbildningarna. Självstudier utan handledning ger studenterna sämre möjligheter att utveckla det analytiska och kritiska tänkande som högre utbildning kräver.

4.3 Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring är en gemensam angelägenhet för samtliga verksamma inom lärosätet, inklusive studenter. Kvalitetssäkring sker på lokal, nationell och internationell nivå och bör följa vedertagna internationella överenskommelser. Vid granskningar av enskilda utbildningar är samtliga delar av utbildningens innehåll och genomförande centrala, i synnerhet examinationens innehåll. Kvalitetssäkringssystem ska ta tillvara på vetenskapspersonernas och studenternas perspektiv och erfarenheter samt ta hänsyn till flera olika faktorer så att en så mångfacetterad bild som möjligt framkommer. Fokus inom kvalitetssäkringssystem ska vara utveckling för att främja studenternas lärande och utbildningarnas innehåll medan aspekter som jämförbarhet och kontroll är sekundära. Kvalitetssäkringssystemens kontrollerande komponenter får inte vara så tidskrävande för lärosätets personal att möjligheter till utbildningsutveckling kraftigt hämmas. Studentinflytande och pedagogisk utveckling på kurs- och programnivå bör vara centrala komponenter i ett kvalitetssäkringssystem. Studenterna ska självständigt och oberoende ha möjlighet att uttrycka sig om sitt lärosätes kvalitetssäkringsarbete.

4.4 Examination

För att studenter ska kunna uppnå lärandemålen är det viktigt att utbildningen och examinationen utformas på ett tydligt sätt i relation till målen. Examinationerna ska utformas så att det är möjligt för studenten att redogöra för att målen uppnåtts. Lärosäten ska sträva efter en variation av examinationsformer. Studentens lärande ska alltid vara den primära utgångspunkten vid utformande av examinationsupplägg, dock måste rättssäkerheten alltid vara säkerställd. Examination och betyg ska alltid kunna omprövas. Vid och inför examination är transparens och förutsägbarhet viktiga rättssäkerhetsfrågor för studenten. Det betygssystem som tillämpas måste vara ändamålsenligt för utbildningen i fråga och underlätta mobilitet. Vid utformandet av utbildningsprogram ska kunskaper och färdigheter som är avgörande för progression säkerställas genom examination.